

UNAPREĐENJE GOVEDARSTVA PODRAZUMEVA RAD NA SELEKCIJI I PRAVILNOM IZBORU RASE

Govedarstvo je veoma znacajan deo stocarstva . Najvažniji proizvodi od goveda su mleko i meso. Samo od mleka proizvodi se široka paleta proizvoda, dok se meso prodaje sveže , Sušeno i preradeno u preradivackoj odnosno mesnoj industriji. Znacaj govedarstva ogle – da se i u širokoj paleti proizvoda koji se dobijaju od domacih životinja i koji se koriste za

1. ISHRANU (meso mleko jaja)
2. SIROVINE U INDUSTRIJI (vuna perje dlaka koža)
3. NUS PROIZVODE (rogovi papci kopita)

U stadima gde je glavni cilj farmera proizvodnja mleka proizvede se i određena kolicina mesa. Ovo najviše kao posledica proizvodnje podmlatka- teladi i junadi koji se ne ostavljaju u stadima za njihov remont.

Postoje dve vrste govedarske proizvodnje: ekstenzivna i intenzivna proizvodnja.

Proizvodnja u govedarstvu mleka i mesa zahteva planiranje i poštovanje principa ekonomičnosti proizvodnje. Neophodno je da svaki stocar – farmer prethodno upozna sve osobine rasa za koje je zainteresovan ili rasa koje su mu preporučene i upozna :

- Odgajivacki cilj u govedarstvu
- Mogucnost za proizvodnju hrane
- Geografske i druge uslove podrucja

Odgajivacki cilj koji donosi država i program za njegovu realizaciju određuje koju ce proizvodnju da stimuliše (mleko, meso ili oba) . Svaki stocar – farmer mora da pošteno odmeri svoje mogućnosti u proizvodnji hrane ukoliko ne želi da mu proizvodnja bude mala. Pojedine rase daju izuzetnu proizvodnju u određenim uslovima dok dovođenjem u određenim uslovima dok dovođenjem u neadekvatne uslove njihova proizvodnja drasti – cno pada.

EVROPSKI TREND JE DA SE GAJE NAJVIŠE GRLA KOMBINOVANIH SPOSOBNOSTI – MLEKO I MESO.

Preporuka je da se na našem podrucju gaji najviše Simentalska rasa koja poseduje veoma dobre kombinovane sposobnosti . Zato evo nekoliko glavnih karakteristika ove rase.

Simentalska rasa je kombinovanih svojstava (meso-mleko i mleko-meso) a zemlja nastanka je Švajcarska, odnosno dolina reke Sime i Sane. Osobine ove rase kao što su dobra sposobnost prilagodavanja na oskudne uslove, dobro iskorišćavanje hrane, dobra mlecnost, kompaktna-plemenita grada tela, dobra plodnost i dugovecnost su dovele do njihovog širenja u ostale zemlje za gajenje u cistoj rasi kao i za meleženje i stvaranje šarenih goveda. Boje su pšenечно žute sa belim poljima do tamnijih nijansi crvene. Krave su visoke u grebenu 138-140cm, a težina 750-800kg , a bikovi su visine 150-160cm, a težine 1200-1300kg. Prosečna proizvodnja mleka je 5100kg, sa 4% mlečne masti i sa 3,5% proteina a u maticnim odnosno selekcionisanim zaptima proizvodnja mleka se kreće i do 8000kg . Dnevni prirast je izuzetno dobar za naše uslove tova i kreće se od 1300-1600gr, a randman mesa je 63%. Životna proizvodnja mleka je 60.000-70.000kg mleka. Simentalska rasa je rasa izbora za pretapanje domacih-primigenih autohtonih rasa goveda. Brzo popravlja odnosno povećava proizvodnju i mleka i mesa kod osnovnih rasa.

KAKO VRŠITI ODABIRANJE GRLA

Odabiranje grla vrši se identifikacijom grla na osnovu pedigrea i podataka o proizvodnji u njemu, ocenjivanjem spoljašnjeg izgleda. Ledna linija treba da bude ravna, visina grebe na da odgovara standardu rase, žlezdanost vimena veoma razvijena, kao i povezanost vimena dužina sisa i njihov pravilan raspored. Stav nogu treba da je pravilan a papci i zglobovi zdravi jer to je preduslov za dobro zdravlje i dugovecnost grla. Takode širina trupa i dubina grudi treba da su što veci za dobru produkciju mleka i mesa. Bikovi se odabiraju na osnovu ocene spoljašnjeg izgleda i rezultata testiranja na osobine tovnosti, mlecnosti, plodnosti, težine ili lakoce telenja. **Rezultat stalnog i dobrog selekcijskog rada je potomstvo koje bi trebalo da bude bolje od roditelja. Put dobrog uspeha je i kontrolisano parenje.**

dipl . ing. Gordana Vujaklija

ZAŠTITA BILJA U APRILU

Jabuka i kruška se nalaze u fenofazi cvetanja i precvetavanja . Ovo su osetljive fenofaze razvica i najkritičniji periodi u razvoju dveju osnovnih bolesti : cadave krastavosti (*Venturia inequalis*) i pepelnice (*Podosphaera leucotricha*). Tretiranje se obavlja 7 – 10 dana u odnosu na prethodno ali zavisi od vremenskih uslova. Ako je kišovito vreme ovi intervali su kraci i obrnuto. Od fungicida se koriste preparati : Strobby ili Zato u kombinaciji sa preventivnim fungicidima (Kaptan , Delan , Dithane). U fenofazi cvetanja ne smeju se koristiti insekticidi zbog opasnosti od trovanja pcela . Sledece tretiranje treba uraditi 7 – 10 dana kasnije u odnosu na fazu cvetanja , u fenofazi precvetavanja . Od fungicida se koriste Score ili Olymp u kombinaciji sa preventivnim preparatima (Dithane , Kaptan) . U ovoj fazi dolazi do pojave lisnih vaši i zato navedenim fungicidima treba dodati neki insekticid : Actara , Mospilan , Perfection , Dimetogal , Sistemina . U ovom periodu treba kontrolisati zasade na prisustvo crvene vocne grinje *Panonychus ulmi* . Ukoliko se utvrde dve – tri pokretne forme , tretirati sa Vermitec – om ili Abastate – om. Od štetocina kruške u ovom periodu dolazi do pojave kruškine buve i eriofidnih grinja te u precvetavanju prethodno navedenim fungicidima treba dodati Vertimec ili Abastate u kombinaciji sa Galmin uljem 0,5%.

Breskvu treba tretirati u fenofazi precvetavanja . Ovo je ključno tretiranje za suzbijanje lisnih vaši . Od insekticida koristiti : Actara , Mospilan , Voley , Kondifor. U ovom periodu se suzbijaju pepelnica i šupljikavost lista . Preparati koji se preporučuju su : Sistine , Topas , Anvil za suzbijanje pepelnice , a za suzbijanje šupljikavosti lista, Dithane ili Kaptan .

Šljiva i višnja – u fenofazi precvetavanja kod šljive treba uraditi tretiranje koje je namenjeno suzbijanju šljivine ose i lisnih vaši . Gljivicna oboljenja u ovom periodu su prouzrokovaci plamenjace šljive (*Polystigma rubrum*) . Insekticidi koji se koriste su : Perfection , Dimetogal , Sistemina , Thiomark , Tionex . Insekticidima dodati Dithane za

suzbijanje plamenjace . Isto tretiranje treba uraditi kod višnje i trešnje , ali su ova tretiranja namenjena suzbijanju *Coccophyes hiemalis* , prouzročivac lisne pegavosti.

Malina je u fazi predcvetanja (pupa) a kupina je u fazi formiranja cvetnih pupoljaka i ukoliko nije uradeno timsko prskanje preporučljivo je da se i malina i kupina tretiraju bakarnim preparatima a to su : Funguran 3% ili Blauvit 3% ili Mankogal 2% uz dodatak nekog sistemnog insekticida : Voley 0,2%, Tonus 0,2%, Perfection 1%. Posebno obratiti pažnju na grinju jer se pojavila i treba doneti uzorak lista (svežeg) da se konstatuje njeno prisustvo a Strucna služba ce preporučiti akaricid za zaštitu .

Pšenica i jecam se nalaze u fazi intenzivnog porasta . Suzbijanje korova :
Amaranthus retroflexu – štir , Atriplex patula – obična loboda , Capsella bursa pastoris – hocu-necu , Chenopodium album – pepeljuga , Lamium purpureum – mrtva kopriva , Sinapis arvensis – gorušica , Cirsium arvense – palamida , Mentha arvensis – divlja nana Plantago major – bokvica , Taraxacum officinale – maslacak , Viola tricolor – ljubicica , Stellaria media – mišjakinja , Xanthium strumarium – boca , Galium aparinae – brocika, Bilderdykia convolvulus – vijušac njivski , Raphanus raphanistrum – divlja rotkva , se vrši sa sledecim preparatima : Starane 250 (a. m. Fluoroskipir) 0,6-0,8 l/ha , Secator (a. m. 300g/ha) .

Lucerka se nalazi u fazi kada je dostigla visinu oko 15cm visine . Preporuka je Pivot 1 l/ha koji suzbija jednogodišnje širokolisne i mnoge travne korove . Kombinacija preparata Pivot 0,5 l/ha + Basagran 1,5 l/ha suzbija i uskolisne i neke jednogodišnje širokolisne korove. U tek zasnovanoj lucerki , kada biljke formiraju prvi trolist efikasno se suzbijaju širokolisni i uskolisni korovi sa Pulsar – om 40 (a. m. Imazamoks) u dozi 1 l/ha. Za suzbijanje travnih višegodišnjih i jednogodišnjih korova preporuka je Fuzilade super (a. m. fluzofop) 1 l/ha.

Povrtarstvo : za setvu povrća na otvorenom polju za suzbijanje uskolisnih korova iz semena i nekih širokolisnih , preporuka je Triflurex 2 l/ha uz obaveznu inkorporaciju ili zatanjiravanjem. Posle setve a pre nicanja preporučujemo Stomp 330 E (a. m. Pendametlin) 4 l/ha + Prometrin 500 (a. m. Prometrin) 2 l/ha ili Afalon (a. m. Linuron) 2l/ha.

Suzbijanje zemljišnih štetocina : na površinama koje su bile pod lucerkom ili razoranim ledinama a planira se zasnivanje nove ratarske kulture , neophodno je izvršiti uzorkovanje zemljišta na žicnjake (Elateridae) , grčice (Melolontha spp.) i ostale . Uzorkovanje se vrši kopanjem rupa dimenzija 50x50x50 (15 jama na 20 ha) . Ukoliko se nadu više od 3 štetocine po jami , preporuka je da se vrši suzbijanje zemljišnih štetocina insekticidima: Galation (a. m. Fenitrotion + malation) 30-40 kg/ha ili Talstar (a. m. bifentrin) 0,5l/ha inkorporiranjem u zemljište .

dipl ing Radmila Calic

ISHRANA ,ODRŽAVANJE ZEMLJIŠTA I NAVODNJAVANJE MALINE

Pocetak obrade zemljišta pada u prolece, kada se završi sa proredivanjem i vezivanjem, otprilike pri prvom prolecnom dubrenju. Pošto malina ima plitak korenov sistem koji se lako oštećuje ,obrada mora biti plitka ,u redu rucno a izmedu redova rotofrezom ili kultivatorom najviše 10cm u dubinu. Ne sme se dozvoliti razvoj izdanaka izmedu redova niti porast korova u redovima. Znaci, plitku obradu prašenjem treba obaviti više puta do berbe, najčešće jednom mesecno. Posle berbe i uklanjanja starih izdanaka treba obaviti još jednu obradu frezom, a zatim u jesen po rasturanju stajnjaka i mešanog dubriva obaviti plitko oranje.

Korovi u malinjaku mogu se uništavati i herbicidima, kao što su karon, simazin, galakson, basta, fuzilade. Karon se koristi u kolicini 60-70kg po 1ha u jesen ili rano prolece kada su temperature manje od 15 stepeni za uništavanje jednogodišnjih i višegodišnjih uskolisnih i širokolisnih korova. Simazin se takode koristi pre kretanja vegetacije prskalicom 4-5 kg po 1ha. Galokson, gramokson i basta deluju na nadzemne delove uskolisnih i širokolisnih korova te pri zaštiti ovim sredstvima treba zaštititi zelene delove maline.

Za normalan porast izdanaka i razvoj ploda maline neophodno je da zemljište bude dovoljno snabdeveno vlagom od marta do sredine jula meseca. Najbolji nacin navodnjavanja je svakako sistem „kap po kap“ koji je relativno skup, ali svakako isplativa investicija. Pri navodnjavanju kapanjem biljka se ne kvasi ,zemljište se vlaži ravnomerno, ali se ne spira.

U slucaju suše trebalo bi obavezno sprovesti sledeca navodnjavanja:

- sredinom aprila
- pocetkom maja
- pocetkom juna
- krajem juna
- po završetku berbe

Posle svakog navodnjavanja malinjak treba obraditi da bi se razbila pokorica.

S obzirom da malina svake godine formira veliki broj izdanaka a na dvogodišnjim izdancima nosi obilan rod ona uzima veliku kolicinu hranljivih materija iz zemljišta. Najvažniji hranljivi elementi za malinu su kalijum, azot i fosfor. Za malinu se može reci da je kalijumova biljka i najviše ga troši u vreme cvetanja, zametanja i razvoja plodova. Visoki prinosi kvalitetnih plodova ne mogu se dobiti bez adekvatnog dubrenja. To podrazumeva unošenje organskog dubriva odnosno stajnjaka svake godine po 20t po 1ha ili svake trece godine 30-40t po 1ha i mešanog NPK dubriva formulacije 8:16:24 - 500kg po 1ha u jesen (novembar, decembar), obavezno plitkim zaoravanjem.

U prolece se obavlja prihranjivanje maline i to najbolje u dva navrata (april i maj) sa oko 300-400kg KAN-a po 1ha uz obavezno plitko prašenje.

U nedostatku N izdanci su slabo bujni i tanki, a listovi mali i žutkasto zeleni te zbog toga otpadaju rano u jesen. Rodnost se smanjuje zbog slabosti rodnih grancica.

U slucaju viška N izdanci su prebujni i socni, a internodije vrlo duge te biljka obrazuje manji broj rodnih grancica, manji je prinos, plodovi su socniji i teže podnose transport, a dozrevanje izdanaka je teže pa mogu stradati od mraza.

U nedostatku K izdanci se slabo razvijaju, internodije su kratke a mezofil zrelog lišća je crvenkasto mrk a u velikom nedostatku ivice liske se savijaju ka nalicju.

UREDBA O KORIŠĆENJU PODSTICAJNIH SREDSTAVA ZA PODIZANJE PROIZVODNIH ZASADA VOCA

Poljoprivredni proizvođači-nosioci poljoprivrednog gazdinstva imaju pravo na korišćenje podsticajnih sredstava ako su upisani u registar poljoprivrednih gazdinstava, ako imaju svojstvo osiguranika poljoprivrednika kod Republickog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje, osim ako opština bude imala status marginalnog područja.

Korisnici sredstava ostvaruju pravo na podsticajna sredstva za proizvodne zasade ako podižu iste na:

Minimalnoj površini od 0,5 ha po vocnoj vrsti

Minimalnoj površini od 0,3 ha za vinovu lozu i hmelj

Korisnici sredstava, ostvaruju pravo na posticajna sredstva za matične zasade koje podižu na minimalnoj površini od 0,2 ha.

Korisnici sredstava imaju pravo na korišćenje podsticajnih sredstava za podizanje proizvodnih zasada ako je prijem zasadenih sadnica najmanje 90 % i ako su iste zdravstveno i sortno ispravne o šemu odlučuje poljoprivredni inspektor koji sacinja zapisnik o kontroli zasada.

Zahtev se podnosi Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede do 30. aprila 2009. god. Uz zahtev prilaže se:

Fotokopija hemijske analize zemljišta sa preporukom dubrenja za odgovarajuću vocnu vrstu

Fotokopija racuna sa dokazom za troškove rigovalanja (duboke obrade) zemljišta, ili izjavu podnosioca zahteva da je rigovalanje izvršio sopstvenom mehanizacijom

Original, odnosno overena fotokopija racuna za troškove i kupovinu sadnica sa otpremnicom

Fotokopija kopije plana i izvoda iz liste nepokretnosti za katastarske parcele na kojima su podignuti proizvodni zasadi

Fotokopija rešenja o upisu u registar

Fotokopija zapisnika inspektora o izvršenom pregledu o ispunjenosti uslova lokacija za podizanje rasada

Fotokopija uverenja o izmirenim poreskim obavezama

Korisnici sredstava dužni su da inspektoru prilikom provere proizvodnih zasada daju na uvid dokumentaciju koja se odnosi na poreklo, zdravstveno stanje, sortnost, kategoriju i nabavku, odnosno kupovinu sadnica sa kojima su podignuti proizvodni zasadi.

Inspektor je dužan da najkasnije do 31. avgusta 2009. god. izvrši prvu kontrolu podnetog zahteva i kontrolu proizvodnih zasada i sacini zapisnik o izvršenom pregledu. Inspektor je takode dužan da izvrši drugu kontrolu proizvodnih zasada u drugoj vegetaciji i sacini zapisnik o izvršenom pregledu, kao i da vrši periodičnu kontrolu proizvodnih zasada.

Korisnici sredstava zaključuju ugovor kojim se utvrđuje obaveza sprovođenja mera nege, održavanja i zaštite proizvodnih zasada u periodu od godinu dana od sadnje.

Isplata podsticajnih sredstava vrši se u dve jednake rate i to po izvršenoj prvoj, odnosno drugoj inspekcijskoj kontroli i ispunjenju uslova iz uredbe.

dipl.ing. Zlatica Krsmanovic

GAJENJE ULJANE TIKVE

Dubrenje-Uljana tikva zahteva velike količine pristupačnih hraniva u zemljištu. Dobro reaguje na dubrenje stajnjakom pa je potrebno pri osnovnoj obradi uneti 30-40t po 1ha ovog hraniva. Pored stajnjaka, za planirani prinos suvog zrna od 500-600kg po hektaru, potrebno je uneti 350-450kg kompleksnog hraniva NPK 8:16:24 ili slično formulisanog sa naglašenim sadržajem kalijuma jer je uljana tikva veliki potrošač ovog makroelementa, kao i fosfora. Ova dva elementa imaju značajnu ulogu u fazi oplodnje. Oko 60% fosfora i kalijuma unosi se pri osnovnoj obradi, a preostali deo u predsetvenoj pripremi. Radi bolje oplodnje u fazi cvetanja, tikvu je potrebno folijarno tretirati hranivom FitoFert Bor super 10 u dozi od 2 do 4kg-1ha.

Priprema zemljišta i setva-Kako je korenov sistem uljane tikve veoma razvijen neophodno je formirati rastresit sloj zemljišta na dubini 30-35cm, što se postiže kvalitetnim jesenjim i zimskim oranjem. Optimalni rokovi setve su kraj aprila do sredine maja kada je temperatura zemljišta preko 10 stepeni na dubini setve. Za setvu se koristi kvalitetno seme sa visokim procentom klijavosti i energije klijanja. Poželjno bi bilo da je tretirano fungicidima i insekticidima. Setva se obavlja u redove na udaljenosti 140cm, a u redu 40cm, zrno od zrna. Ovako obavljena setva obezbeđuje oko 18000 biljaka po hektaru. Norma setve iznosi 5-6kg semena.

Nega i zaštita useva-Medurednu obradu useva treba obaviti čim se ukažu redovi pa sve do zatvaranja medurednog prostora radi održavanja zemljišta u rastresitom stanju razbijanja pokrivenice čuvanja vlage i suzbijanja korovskih biljaka. Okončavanje treba obaviti kada se korovske biljke nalaze u fazi 3-4 lista. Za suzbijanje korovskih biljaka herbicidima veliku efikasnost pokazuje kombinacija preparata Dual Gold 960 EC 1l + Afalon 1l po 1ha koji se primenjuju posle setve a pre nicanja. Suzbijanje uskolisnih korova uspešno rešavaju Fokus ultra ili Targa super u dozama 0,75-4.0l po 1ha u zavisnosti od vrste uskolisnih korova.

Jedna od specifičnosti uljane tikve je da ima posebno smeštene ženske, a posebno muške cvetove. Oplodnja zavisi od prisustva insekata. Postavljanje dva pčelinja društva na površini od 10 ha u fazi cvetanja tikve daje dobre rezultate što se tiče oplodnje.

Žetva-Obavlja se kada plodovi uljane tikve prelaze od svetlo žute u narandžastu boju sa tamnim prugama i kada se stablo i drške osuše. Prosecan prinos plodova je 40-60t po 1ha. Žetva se obavlja kombajnima koji odvajaju seme od mesnatog dela tikve. Seme se nakon žetve pere i suši.

Prilikom žetve postiže se prinos po hektaru 700-1000 kg sirovog semena sa randmanom od oko 50% suvog semena. Analize pokazuju da se uz približno ista ulaganja u proizvodnju ostvari veća dobit nego kod ostalih ratarskih kultura.

Uljana tikva se može gajiti i u sistemu organske proizvodnje što joj takođe obezbeđuje siguran plasman i profit. Meso uljane tikve nalazi svoje mesto i u stocarskoj proizvodnji jer se može silirati sa kukuruzovinom u odnosu 1:5.

dipl.ing. Milenko Đurić

Please register PDFcamp on <http://www.verypdf.com/>, thank you.